

УДК 811.161.2'373:821.161.2-31Гнатко

Л. А. Кулішенко

ORCID: 0000-0002-1059-9569

Л. В. Біденко

ORCID: 0000-0002-0385-3215

СТИЛІСТИЧНА РОЛЬ ДЕМІНУТИВНОЇ ЛЕКСИКИ У РОМАНІ Д. ГНАТКО «ДУША ОКАЯННА»

У статті досліджено демінутивну лексику сучасного жіночого роману «Душа окаянна» Д. Гнатко. Розглянуто стилістичну роль демінутивів, визначено їх лексико-семантичні групи, морфологічну приналежність, а також найбільш продуктивні способи творення. З'ясовано, що демінутиви додають оповіді ліризму, налаштовують читача на щирість, підсилюють емоційність оповіді.

Ключові слова: демінутив, зменшено-пестлива лексика, жіночий роман, стилістична роль, емоційність, суфіксація.

DOI 10.34079/2226-3055-2021-14-25-183-190

Постановка проблеми. Увагу сучасного українського мовознавства часто привертають ті мовні засоби і явища, які є виразниками ментальної сутності нашого народу. Це зумовлено процесами самоідентифікації українців у сучасному світі. Для того, щоб нація набула своєї власної історії, вона повинна пройти етап усвідомлення себе як національно-своєрідного через ціннісне розрізнення, відмежування від інших культурних, національних смислів.

Актуальність цієї теми обумовлюється тим, що Україна нині відроджується духовно, і тому загострюється питання національної свідомості, що є основоположним поняттям для кожної нації, оскільки є чинником об'єднання її в єдине ціле на основі низки ознак. Такими об'єднувальними ознаками є мова, етнічне походження, спільна історія, культура тощо. Сучасні лінгвісти намагаються виявити глибинний зв'язок когнітивних структур людської свідомості з мовними формами, реконструювати мовну етнічну свідомість, виявити культурно-мовні національні стереотипи, визначити взаємовплив мови та духовної культури.

Нині говоримо про розвиток жіночої прози в сучасній українській літературі, яку представляють Г. Гордасевич, Н. Гурницька, О. Забужко, Т. Зарівна, С. Йовенко, С. Майданська, М. Матіос, Н. Тубальцева тощо. Чималий інтерес до аналізу особливостей української жіночої прози виявили такі науковці: В. Агеева, Т. Гундорова, Н. Зборовська, О. Карабьова, Т. Тебешевська-Качак, С. Філоненко тощо.

Серед плеяди сучасних письменниць є ті, які зображують долю жінки на тлі історичних подій, зокрема Дарина Гнатко – дипломантка Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова», авторка романів «Катерина», «Проклята краса» тощо.

Роман «Душа окаянна» (Гнатко, 2017) є історичним, оскільки у ньому відтворені події минулого. Дії у романі Д. Гнатко «Душа окаянна» відбуваються на початку XVIII століття на Лівобережній Україні – на Полтавщині, у місті Батурині, у Києві. У творі зображені події Батуринової трагедії та Полтавської битви. У романі є такі історичні особи, як гетьман Іван Степанович Мазепа, Пилип Орлик, московський цар Петро I, полковник Мирон Ковальський, його син Андрій, генерал Михаїл Зосимович Шувалов, князь Меншиков тощо.

На тлі цих драматичних для України подій показано складне життя головної героїні роману – Марти. Автор із симпатією ставиться до головної героїні, виправдовуючи її поведінку впливом зовнішніх чинників. Ставлення автора передається системою лексико-стилістичних засобів, у тому числі і демінутивами. Їх використання є відтворенням однієї з рис характеру українців – емоційності. На визначальну роль емоційності в українському національному характері вказував В. Липинський. Емоційно-почуттєвий характер української душі визначав також О. Кульчицький.

Демінутиви – це похідні іменники, що виражають значення зменшеності, яке здебільшого супроводжує ще й значення суб'єктивної оцінки: позитивної (пестливість – коник) або рідше негативної (зневажливість – ідейка, гімназистик, дільце). Розрізняють демінутиви 1-го, 2-го і 3-го ступенів, що утворюються від іменників, позбавлених значення зменшеності: хата > хатина > хатинка > хатиночка; хліб > хлібець > хлібчик; верба > вербиця > вербичка > вербиченька. Зменшувальні утворення вживаються переважно в розмовній мові. Спочатку вони виражали значення об'єктивної зменшеності предметів, істот та явищ, а з часом почали передавати ще й значення суб'єктивної оцінки (Клименко, 2007, с. 214).

Аналіз досліджень з теми статті. Проблема демінутивності розкрита у працях таких вчених, як Л. Бойко, І. Денисовець, Л. Дерев'яно, Н. Клименко, М. Кравченко, Л. Руда, Г. Сагач тощо (Бойко, 2010; Денисовець та Дерев'яно, 2019; Клименко, 2007; Кравченко, 1977; Руда, 2013; Сагач, 1976).

Попри наявність багатьох досліджень цього мовознавчого напрямку цікавою для наукової розвідки є явище демінутивності у сучасній прозі.

Мета статті – ґрунтовний аналіз та з'ясування значення демінутивної лексики в романі «Душа окаянна» Д. Гнатко. Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**: дати характеристику демінутивної лексики за значенням, визначити найбільш продуктивний спосіб творення демінутивів, їхню морфологічну приналежність та з'ясувати стилістичну роль демінутивів.

Виклад основного матеріалу. Ставлення до певних героїв знайшло відбиток у мовленні саме завдяки вживанню демінутивної лексики – похідних іменників, прикметників, прислівників. Суфікси демінутивності надають новоутвореному слову різних експресивних значень, що пов'язані з категорією суб'єктивної оцінки предмета і його ознак (Денисовець та Дерев'яно, 2019, с. 20).

Мовознавці по-різному класифікують демінутивні лексеми. У нашому дослідженні використано класифікацію Г. М. Сагач (Сагач, 1976), згідно з якою виокремлено:

1. Зменшену лексику. До цієї групи належать слова, пов'язані з уявленнями про кількісні відношення, тобто вони передають розмір, міру вияву ознаки (*кут – куточок, джерело – джерельце*). Наприклад: *Мов джерельце з-під землі пробилися в неї ті сльози, сльози дрібної полегшії* (Гнатко, 2017, с. 96). До цієї групи відносять також лексичні синоніми, якими виступають прикметники, що вказують на розмір, міру, ступінь вияву певної ознаки тощо. У творі знаходимо такі з них, як *невеличка, старенька, худенький, бідненька* тощо, напр.: *Безрідний сирота, якого виховала старенька бабуся, примандрував він до Диканьки слідкома за отцем дяконом з невеличкового села* (Гнатко, 2017, с. 22).

2. Пестливу лексику. До цієї групи входять слова, що виражають ніжне та ласкаве ставлення автора: *личко, голубонька, словечко*. Наприклад: *Васса Карпівна, вродлива ще, тендітна попадає, спокійними рухами вишиває рушник і час від часу скидає світлими блакитними очима на насуплене личко молодшої донечки* (Гнатко, 2017, с. 5). До групи пестливої лексики зараховуємо і демінутивні форми прислівників: *мовчечки, скраєчку, частенько* тощо, напр.: *Поступово забувала Васса ті страшні дні, коли частенько*

лютував чоловік, закривавленими слізьми змилося минуле й поволі пробачалось (Гнатко, 2017, с. 7).

3. Зменшено-пестлива лексика. До такої групи належать слова, які, з одного боку, викликають уявлення про розмір предмета чи явища, а з іншого, – вказують на ставлення автора до них (*кровиночка, ягничка*). Наприклад: *І похопилася до чоловіка, затуляючи тілом свою кровиночку* (Гнатко, 2017, с. 17).

В аналізованому творі найбільше іменників зі словотвірними суфіксами – виразниками демінутивності та пестливості. Демінутивні іменники належать до таких лексико-семантичних груп:

1. Особові імена персонажів твору зі значенням пестливості. Марта є позитивним героєм, отож обрані форми найменування її є такими: *Мартусю, Мартуню*. Так до неї зверталися коханій, сестра та ненька, виражаючи свою любов і вболіваючи за нещасливу долю доньки. З дитинства Марта виявляла свій непокірний характер: *Дві старші дочки успадкували її вдачу покривати голову хусткою покори, а ось Марта, Мартуся...* (Гнатко, 2017, с. 7).

Дарина Гнатко широко використовує демінутивну лексику для вираження свого ставлення до інших героїв твору. Сироту Микиту – перше кохання Марти, людину побожну, яка служить у церкві, письменниця вустами Марти називає Микитко: – *Микитко... – Прилинула до нього й хотіла обійняти, та не дозволив Микита, відтрунив від себе* (Гнатко, 2017, с. 30).

Глибину почуття кохання, ніжність передають демінутиви-звертання *Андрійку (Андрійчику)*. Так Марта зверталася до коханого чоловіка у творі: *А не хочеться ж як, Андрійчику. Чи повіриш, довіку залишилася б отут, із тобою* (Гнатко, 2017, с. 157).

Серед інших пестливих найменувань людей є такі: *Ганночко, Мотренько, Степанчику, Василько*. Наприклад: – *Ти врятуєш мого Василька, Степане? – запитала з відчайною надією, бо вже не тямляла того, що тулить до грудей мертве дитя своє, і жаль впік Степана в серце, мов жало осине. – Степанчику, я ж вік тобі буду вдячна* (Гнатко, 2017, с. 207).

2. Загальні назви осіб, пов'язаних родинними зв'язками. Описуючи життя матері головної героїні Васси Карпівни, автор зазначає: *Та дороги назад вже не було, й життя її перетворилось на безкінечне терпіння, терпіння недоброго норову чоловікового, яке тільки слабшало під час виношування діточок, що їх народила вона аж дев'ятеро, а живими лишилося п'ятеро, два сини та три донечки* (Гнатко, 2017, с. 6).

Жорстокість панотця Сави Красногляда виявляємо й у ставленні до дітей. Наприклад: *Хоч би як рвалася до сестрички Марта, батько не пустив, навіть маму* (Гнатко, 2017, с. 23). Як бачимо, демінутиви надають оповіді доброзичливості та лагідності, що проявляється у ставленні матері до дітей та сестер. Вживання демінутивів підкреслює драматичність стосунків у родині, оскільки безжалісність батька контрастує з душевністю матері. А надалі тільки прощення несправедливих вчинків батька відкриє Марті шлях до особистого щастя.

3. Назви соціальних статусів та характерів людей. Родина панотця Сави Красногляда жила досить заможну, тому їх доньок називали панночками: – *Не хочуть панночка, – трохи не плаче прислужниця у відповідь на мовчазне запитання господареве* (Гнатко, 2017, с. 45). Досить поширеним різновидом духовної спорідненості в українців є кумівство – традиція обрання для немовляти «других батьків», тому у тексті твору знаходимо також лексему «кумонька»: – *Ото ж бо й є, бо про таке, кумонько, не гутарять на кожному кутку, таке від людей хоронять так, що й не знаю* (Гнатко, 2017, с. 58). Соціальний статус жінки, чоловік якої помер, прийнято називати вдовою: *А коли баба Терентівна, удовиця кошового козака, який поцутив у католиків*

єрусалимського хреста, що його вся Диканька вважала за велику святиню, наблизилась до панни з отим хрестом, щоб і поважна гостя приклала до святощі, та від неї гайнула так, що й нечистий такечки не втік (Гнатко, 2017, с. 59).

Важливо зауважити, що у творі є іменники зі значенням негативної оцінки. Не бажаючи виходити заміж за старшого за себе чоловіка, Марта називає його стариганом: *Ні, вона боротиметься, яро та відчайдушно боротиметься, але дружиною якомусь стариганові не буде* (Гнатко, 2017, с. 21). А коли з примусу батька вона опиняється у ролі дружини Мозолевича, то намагається встановити свої порядки, що дуже не сподобалося пані Марії – сестрі полковника: – *Як... як ви смієте се казати, невиховане дівчисько?* (Гнатко, 2017, с. 114).

4. Назви частин тіла людини. Позитивне ставлення до персонажів твору автор виражає навіть вживанням іменників на означення частин тіла людини: *личко, вічка, реберця, рученята, серденько* тощо. Наприклад: *Купала дитя, обмивала те худеньке тільце, а сама давилася гіркими слізьми, перераховуючи реберця, що проступали під тонкою шкурочкою* (Гнатко, 2017, с. 248). Такі іменники створюють атмосферу надзвичайної емоційності та жалю. Такими є роздуми Марти про ненароджену дитину: *Часточка Микитина, вона б простягала до неї рученята, зорила б зірочками очей та квітла б янгольською усмішкою* (Гнатко, 2017, с. 43).

5. Назви тварин, птахів та їх частин. Номінативна система мови відбиває світосприйняття навколишнього світу українця. У цій картині мовного світу важливою видається зоологічна лексика. В аналізованому романі наявна така зоологічна демінутивна лексика: *лебідонька, ягничка, голубонька, кішечка*. Розмірковуючи над власною долею, Марта запевняла себе: *Але ж вона не Маруся, й не Ганна, вона не вродилася на світ такою ж покірливою ягничкою й задарма не віддасть на поталу батькові свого життя* (Гнатко, 2017, с. 26). Щемливою видалася розмова Микити з Мартою: – *Марто, голубонько, чи віриш ти в те, що не бажаю я завдати тобі кривди, але мушу* (Гнатко, 2017, с. 29). У тексті містяться не тільки назви тварин, а їхні частини, наприклад: *А вже темно, зимовий день куценький, мов заячий хвостик, а на серці непокійливо, тривожно* (Гнатко, 2017, с. 102).

6. Назви рослин. Лексичні номінації рослин є у романі, оскільки навколишнє середовище є важливим чинником світобудови наших пращурів. Це такі іменники, як *травичка, квіточки, вербиця* тощо. Автор вдається до метафоризації для підсилення ефекту впливу на читача. Наприклад: – *А ти, дівко, чому стоїш і дрижиш, мов вербиця на вітру?* (Гнатко, 2017, с. 81). Описуючи жахи Батуринської трагедії, письменниця метафорично називає дітей квіточками: *Хапали за штаниці, за кожушки та з реготом кидали у вогонь, мов біси грішників, засмажували невинні душі на диявольським вогні, під п'яний регіт ловили й мацали гарних, від мам і тат викоханих квіточок, рвали цвіт їхній, нещадно гвалтуючи на залитій кров'ю батуринській землі...* (Гнатко, 2017, с. 109).

7. Назви страв та напоїв. Неодмінним елементом побуту є їжа. Вона є найстійкішим компонентом матеріальної культури, оскільки готується систематично. Її наявність, різноманітність може бути показником заможності людей. Найбільш популярною стравою був борщ. У творі знаходимо: – *Зараз вже Улька борщику внесе, – доповіла вона, жалкуючи, що втратив Сава той добродушний настрій, з яким приїхав із Полтави...* (Гнатко, 2017, с. 12). Молочні продукти також часто були на столах в українських господах: *Векла, господиня була вправна, то борщику їй свіженького піднесе, то молочка чи сметанки в глечуку, а Марта тільки хитає головою...* (Гнатко, 2017, с. 219). Назву традиційного міцного алкогольного напою зустрічаємо у романі: – *Смачненька у вас, батюшко, горілочка!* (Гнатко, 2017, с. 61). Народ не схвалював надмірне захоплення горілкою, однак дорогого гостя прийнято було вітати саме так.

8. Назви предметів побуту. Повсякденне життя, ведення господарства неможливе без побутових речей – посуду, меблів, знарядь праці тощо. Вони якнайкраще відбивають життя українців початку XVIII ст., хоча залежать від матеріальних статків господарів. В аналізованому творі є такі демінутиви назв речей побуту:

- скляночка: – *Тільки обернулася, позирнувши на Красногляда, й послушливо налила ще зілля в скляночку* (Гнатко, 2017, с. 38);

- стільчик: *Вівдя спокійно всілася на стільчик* (Гнатко, 2017, с. 38);

- мішечок: *Зраділа, мов дитина подарункові, зазорила у вічі сяючим поглядом, не тямлячи, як сильно вразила серце його, і хутко кинулася спорожняти той мішечок у жадібно простягнуті брудні долоні...* (Гнатко, 2017, с. 142).

9. Назви абстрактних понять. Вони є складовою аксіологічного поля українців. Такою важливою категорією є воля, що асоціюється у творі зі свободою: – *...і одного дня дістане вона (Марта) воленьку від мужа-полковника й зможе стати щасливою в цій житті* (Гнатко, 2017, с. 157). Наступною лексемою є «доля», що визначає перебіг життєвих подій, по-іншому – талан. Батьки бажали своїм дітям щасливої долі, саме тому Васса у творі так звертається до Марти: – *І не клясти, а тільки молитися я можу, аби Господь змилювався над доленькою твоєю* (Гнатко, 2017, с. 67). Протилежним поняттям є горе, лихо. Ці синоніми знаходимо у творі: *То за що ж лишенько отаке родину спіткало, за які гріхи та беззаконня не вгледіла вона доньки своєї виплеканої?* (Гнатко, 2017, с. 18); – *Ой горенько, ой лишенько ж! – забідкалася вона, і слова так і лилися з неї, розливались по будинку, мов річки плесо* (Гнатко, 2017, с. 257).

Отож, у творі наявні 9 лексико-семантичних груп іменників зі значенням демінутивності. Вони є різними за значеннями, однак виконують одну роль – показують позитивне ставлення автора до героїв та наближують стиль оповіді до народної творчості.

Аналіз мовного матеріалу зазначеного твору дозволив виокремити суб'єктивно марковані прикметники таких тематичних груп:

1) на означення кольору, наприклад: *І пам'ятаю, як пані Варвара вперше увійшла до сього дому, наче той янгол, така білявенька, тоненька, княжого роду, тільки геть несмілива, супроти мужа і слова не скаже, москалівська натура* (Гнатко, 2017, с. 176);

2) на означення розміру: *Кинула останній, тоскний погляд на невеличкий валок землі, густо засипаний снігом, під яким навіки впокоївсь її коханий син...* (Гнатко, 2017, с. 244);

3) на означення зовнішніх та внутрішніх рис: *Марта не відповіла, підхопила його такого маленького та легенького на руки, притулила до себе, радіючи з того, що відчуває тепло живого, хоча й змерзлого тільця...* (Гнатко, 2017, с. 241); *Та з приїздом рідні Ганна мов посвіжішала, неначе сил додалось її худенькій постаті* (Гнатко, 2017, с. 108); – *Дурненький ти, Андрійку* (Гнатко, 2017, с. 71).

Найбільш численною є остання група прикметників. Уживання прикметників актуалізує увагу читача на особливостях форми, розмірів об'єкта; кольорових характеристиках об'єкта, що дозволяє досягти точності, яскравості у відтворенні художніх деталей. У цілому ж прикметники-демінутиви виконують роль своєрідних епітетів, які вживаються із простими іменниками. Використання таких прикметників надає оповіді емоційності, доброзичливості, позитивності. За допомогою них автор виражає симпатію та співчуття до героїв твору.

Дослідження дозволило виявити також використання у романі емоційно забарвлених прислівників, що надають змальованій ситуації додаткового значення ласкавості, пестливості, радості чи незадоволення, наприклад: *Поступово забувала Васса ті страшні дні, коли частенько лютував чоловік...* (Гнатко, 2017, с. 7); – *Ми,*

козаки, добру горілку завше поважали, бо воно, знаєте, війна є війна. Тут тобі й смерть близенько, а жахи які надивишся.... (Гнатко, 2017, с. 62); ...а оце ж бо крила розпустила, мов та квочка, що обороняє своїх курчат, такечки обороняє Марту (Гнатко, 2017, с. 39). Серед наявних прислівників виявлені не дуже поширені їхні форми, наприклад: – Як це – не їли весьденечки й не зголодніли? (Гнатко, 2017, с. 53); – А я вас із ласки пані Мозолевич уседенечки не бачив! (Гнатко, 2017, с. 113); – Не гоже це, ниньки ж таке свято, треба ж і смачними наїдками Христа народженого славити опісля довгого постування (Гнатко, 2017, с. 61).

Важливим видається виявлення найбільш продуктивного способу творення демінутивів. Як свідчать приклади, таким способом є суфіксація. Оцінні суфікси, яким властиве позитивне емоційне забарвлення, поєднуються з основами слів як із конкретним, так і з абстрактним значенням (Григораш, 2014).

Найбільш уживаним у творі є суфікс **-оньк-/-еньк-**, наприклад: іменники – голубонька, кумонька, дружинонька, доленька, душенька; прикметники – здоровенькі, старенька, рідненька; прислівники – частенько, близенько, дрібненько. Як бачимо, цей суфікс в основному приєднується до основи іменників жіночого роду, а також функціонує в основах якісних прикметників та обставинних прислівників.

Також у романі наявні демінутиви із таким суфіксами:

- к-: личко, сирітка, голівка, лебідка;
- очк-: скляночка, зірочка, горілочка;
- ечк-: донечка, дядечко, літечко, мовчечки, такечки;
- ик-: борщик;
- ичк/инк-: ягничка, кровинка;
- ісіньк-: цілісінький;
- оньк-: тітонька, правдонька, дружинонька;
- інк-: матінка;
- ц/иц-: тільце, реберця, вербиця;
- ус-: Мартуся.

Отож, у творі спостерігається різноманіття суфіксів демінутивної лексики. У романі демінутивній суфіксації підлягають іменники, прикметники, прислівники, проте субстантиви є найбільш продуктивними.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, аналіз демінутивної лексики історичного роману «Душа окаянна» Д. Гнатко дозволяє зробити такі висновки:

- письменниця досить часто використовує демінутиви, оскільки вони допомагають виразити її позитивне ставлення, симпатію та співчуття до героїв твору та зображуваних об'єктів;
- використання демінутивів сприяє емоційності твору, оскільки головною сюжетною лінією є зображення нелегкої жіночої долі;
- демінутиви додають оповіді ліризму, налаштовують читача на щирість підсилюють емоційність висловлювання;
- наявна демінутивна лексика наближує текст роману до розмовного стилю та народного мовлення;
- у творі вживаються різні за значенням демінутиви (позначення малості, пестивості, зменшено-пестливі);
- найбільш продуктивними демінутивами виявилися іменники – виділено 9 лексико-семантичних груп;
- найпоширенішим способом творення демінутивів є суфіксація, а найчастіше використовуваним автором суфікс **-оньк-/-еньк-**.

Дослідження мовного матеріалу тільки відкриває завісу творчих задумів автора, тому наступні розвідки можуть бути присвячені особливостям інших мовних одиниць сучасної жіночої прози як явища української літератури.

Бібліографічний список

- Бойко, Л. П., 2010. Стилістичні можливості суфіксів суб'єктивної оцінки в поезії Д. Павличка. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія : Лінгвістика і літературознавство*, 23 (3), с. 382–388.
- Гнатко, Д., 2017. *Душа окаянна*. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля».
- Григораш, С. М., 2014. Здрібніло-пестлива лексика як ознака інтимної лірики (на матеріалі народних пісень про кохання). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*, 37, с. 96–100.
- Денисовець, І. В. та Дерев'янка, Л. І., 2019. Емоційно-оцінний потенціал словотворчих суфіксів демінутивності та пестливості в сучасній українській дитячій прозі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія*, 22 (1), с. 18–26. DOI : <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2019.170020>
- Клименко, Н. Ф., 2007. Зменшувальні утворення. В : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та М. П. Зяблюк, ред. *Українська мова. Енциклопедія*. 3-тє вид. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, с. 214.
- Кравченко, М. В., 1977. Іменники-демінутиви на позначення об'єктивної зменшеності предметів та істот. *Українська мова і література в школі*, 6, с. 50–54.
- Руда, Н. В., 2013. Категорія демінутивності: аспекти та перспективи досліджень. *Studia linguistica*, 7, с. 384–388.
- Сагач, Г. М., 1976. Морфолого-стилістичні особливості емоційних суфіксів іменників чоловічого роду -ок, -ик, -чик, -ець, -очок, -ечок, -ичок. *Мовознавчі студії*, 3, с. 7–11.

References

- Boiko, L. P., 2010. Stylistychni mozhlyvosti sufiksiv subiektyvnoi otsinky v poezii D. Pavlychka [Stylistic possibilities of suffixes of subjective evaluation in D. Pavlychko's poetry]. *Aktualni problemy slovianskoi filolohii. Seria : Linhvistyka i literaturoznavstvo*, 23 (3), pp. 382–388.
- Denysovets, I. V. and Derevianko, L. I., 2019. Emotsiino-otsinnyi potentsial slovotvorchykh sufiksiv deminutyvnosti ta pestlyvosti v suchasni ukrainskii dytiachii prozi [Emotional and evaluation potential of diminutive word-formation suffixes in modern ukrainian children's prose]. *Messenger of Kyiv National Linguistic University. Series : Philology*, 22 (1), pp. 18–26. DOI : <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2019.170020> (in Ukrainian).
- Hnatko, D., 2017. *Dusha okaianna [The impious soul]*. Kharkiv : Knyzhkovyi klub «Klub simeinoho dozvillia». (in Ukrainian).
- Hryhorash, S. M., 2014. Zdrubnilo-pestlyva leksyka yak oznaka intymnoi liryky (na materialy narodnykh pisen pro kokhannia) [Crushed-loving vocabulary as a sign of intimate lyrics (on the material of folk songs about love)]. *Scientific papers of Kamianets-Podilsky Ivan Ohiyenko National University : Philological Sciences*, 37, pp. 96–100. (in Ukrainian).
- Klymenko, N. F., 2007. Zmenshuvalni utvorennia [Reducing formations]. In : V. M. Rusanivskiy, O. O. Taranenko and M.P. Ziabliuk, eds. *Ukrainian language: Encyclopedia*. 3rd ed. Kyiv : Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana, p. 214. (in Ukrainian).

- Kravchenko, M. V., 1977. Imennyky-deminytyvy na poznachennia obiektyvnoi zmenshenosti predmetiv ta istot [Diminutive nouns to denote the objective reduction of objects and beings]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 6, pp. 50–54. (in Ukrainian).
- Ruda, N., 2013. Katehoriia deminytyvnosti : aspekty ta perspektyvy doslidzhen [Category of diminutiveness : aspects and prospects of research]. *Studia linguistica*, 7, pp. 384–388.
- Sahach, H. M., 1976. Morfoloho-stylistychni osoblyvosti emotsiinykh sufiksiv imennykiv cholovichoho rodu -ok, -yk, -chyk, -ets, -ochok, -echok, -ychok [Morphological and stylistic features of emotional suffixes of masculine nouns -ok, -yk, -chyk, -ets, -ochok, -echok, -ychok]. *Movoznavchi studii*, 3, pp. 7–11. (in Ukrainian).
- Стаття надійшла до редакції 07.10.2021.

L. Kulishenko

L. Bidenko

STYLISTIC ROLE OF DEMINUTIVE VOCABULARY IN THE WORK OF D. HNATKO “THE IMPIOUS SOUL”

The article examines the diminutive vocabulary of the modern women’s novel “The Impious Soul” by D. Hnatko. The stylistic role of diminutives is considered, their lexical and semantic groups, morphological affiliation, as well as the most productive ways of creation are determined. It has been found that diminutives add lyricism to the narrative, set the reader up for sincerity, and enhance the emotionality of the narrative.

Among the units of linguistics that reveal the mental characteristics of Ukrainians, diminutives are also mentioned, because their use is a reproduction of one of the character traits of Ukrainians – emotionality.

The author’s positive attitude to certain characters is reflected in speech by the use of diminutive vocabulary – derived nouns, adjectives, adverbs which express the meaning of diminutiveness and affection. There are 9 lexical-semantic groups of nouns with the meaning of diminutiveness in the work. They are different in meaning, but play one role – show the author’s positive attitude towards the characters and bring the style of the story closer to folk creation. The use of adjectives actualizes the reader’s attention to the peculiarities of the shape and size of the object; colour characteristics of the object, which allow to achieve accuracy, rich in the reproduction of artistic details. In general, adjective-diminutives play the role of epithets, which are used with nouns. The use of such adjectives gives the story emotionality, friendliness, positivity. With their help the author expresses sympathy and condolence to the characters of the story.

The research allowed to reveal the use of emotionally coloured adverbs in the novel, which give the depicted situation additional meaning of kindness, affection, joy or dissatisfaction.

It seems important to identify the most productive way of creating diminutives. As the examples show, this method is a suffixation. The most used suffix in the text is -onk- / -enk-. As we can see, this suffix mainly joins the basis of feminine nouns, and also functions in stems of qualitative adjectives and circumstantial adverbs.

The analysis of the diminutives in the historical novel “The Impious Soul” by D. Hnatko has led to the following conclusions:

- the writer often uses diminutives because they help to express her positive attitude, sympathy for the characters of the story and depicted objects;*
- the use of diminutives contributes to the emotionality of the work, as the main storyline is the image of a difficult female fate.*

Key words: *diminutive, diminutive vocabulary, women’s novel, stylistic role, emotionality, suffixation.*